

Lidová poezie

Zakladatelem bulharské folkloristiky byl ruský slavista J.I.Venelin (+1839), který chtěl představením lidové tvořivosti upoutat zájem západní Evropy a získat v ní oporu pro národní tužby Bulharů. Jeho následovatelem v Bulharsku byl V.E.Aprilov (+1847), který se zasloužil o vydání první sbírky Bulharské lidové písně a přísloví (1842).

Do češtiny přeložil některé bulharské písně poprvé Ladislav Čelakovský (1823). Další překlady se objevují až v letech šedesátých a sedmdesátých, kdy Jan Gebauer otiskl v časopise Lumír na šedesát písní ze sborníku bratří Miladinových. V letech 1874-5 vydal Josef Holeček Junácké písně národa bulharského. Ve stejné době se také několik písní objevilo v Kytici z národních písní slovanských. Roku 1886 vydal Jan Wagner Zpěvy thráckých Bulharů. Poté se u nás žádné překlady dlouho neobjevují. Knižně vyšlo další souborné dílo bulharské lidové poezie až roku 1957 pod názvem Bulharská lidová poesie (Zdenka Hanzová). Ačkoliv se v tomto souboru uvádí, že lidové písně stále vznikají, jsou uvedené pokusy naopak dokladem toho, že nastala doba, která změní bulharskou společnost natolik, že tvorba tohoto typu v podstatě zanikne. Těžko lze totiž porovnávat předchozí hodnotné písně například s nářkem kulakova pole, které hořce lituje, že není družstevní, touhou mladé dívky stát se nejlepší údernicí ženské lesní brigády či s veselou písní ovčáka, který probouzí svou dívku, aby jí zvěstoval radostnou novinu, že sovětsí bratři poslali do Dobružky své nejlepší žnečky. Ale pozor, příběh má svou překvapivou pointu: "Nebyly to, Draganko, mladé žnečky nejlepší, ale je to, Draganko, pět set krásných kombajnů!" Z knihy jsme vybrali 13 ukázek z původní lidové tvorby, které vypovídají o duši národa.

Přeložila Zdenka Hanzová, přebásnili Jindřich Hilčr, Ludvík Kundera, Jiří Šotola a Jarmila Urbánková

LOVEČSKÉ DÍVKY - ŠIBALKY

Lovečské dívky - šibalky
se ve voděnce brouzdaly,
pestré sukénky zvedaly,
běloučné nohy myly si
a jedna druhé ptala se,
kdo nejbělejší nohy má,
nejbělejší a nejtlustší.
Ta, co je z děvčat nejmladší,
ta nejbělejší nohy má,
nejbělejší a nejtlustší.

CHLUBILA SE STARÁ MATKA

Chlubila se stará matka,
stará matka krásné Donky:
"Kdo je hezčí než má Donka?
Má Donka je nejkrásnější
ze všech děvčat, ze všech chlapců,
hezčí je než jasný měsíc,
hezčí je než jasné slunce!"
Slyšelo to jasné slunce,

za Donkou se vypravilo,
povídá té hezké Donce:
"Donko, Donko, bílá Donko,
matka tvá se tajně chlubí,
že prý ty jsi nejkrásnější
ze všech děvčat, ze všech chlapců,
že jsi hezčí nežli měsíc,
že jsi hezčí nežli slunce.
Pojď ty, Donko, se mnou do hor,
změříme tam svoji krásu.
Kdo z nás bude jasněj zářit,
ten je ze všech nejkrásnější."
Sebrala se bílá Donka,
křížem šátek uvázala,
vypjala své štíhlé tělo,
do vlasů si kvítek dala,
žluté střevíčky si vzala.
A pak vyšla s jasným sluncem,
do hor spolu vystoupili.
Tolik světla rozlilo se,
že až oči přecházely.
Jasně slunce zazářilo,
ozářilo dvoje hory.
Potom Donka zazářila,
ozářila troje hory.